

VII. ISTE'MOL BOZORI

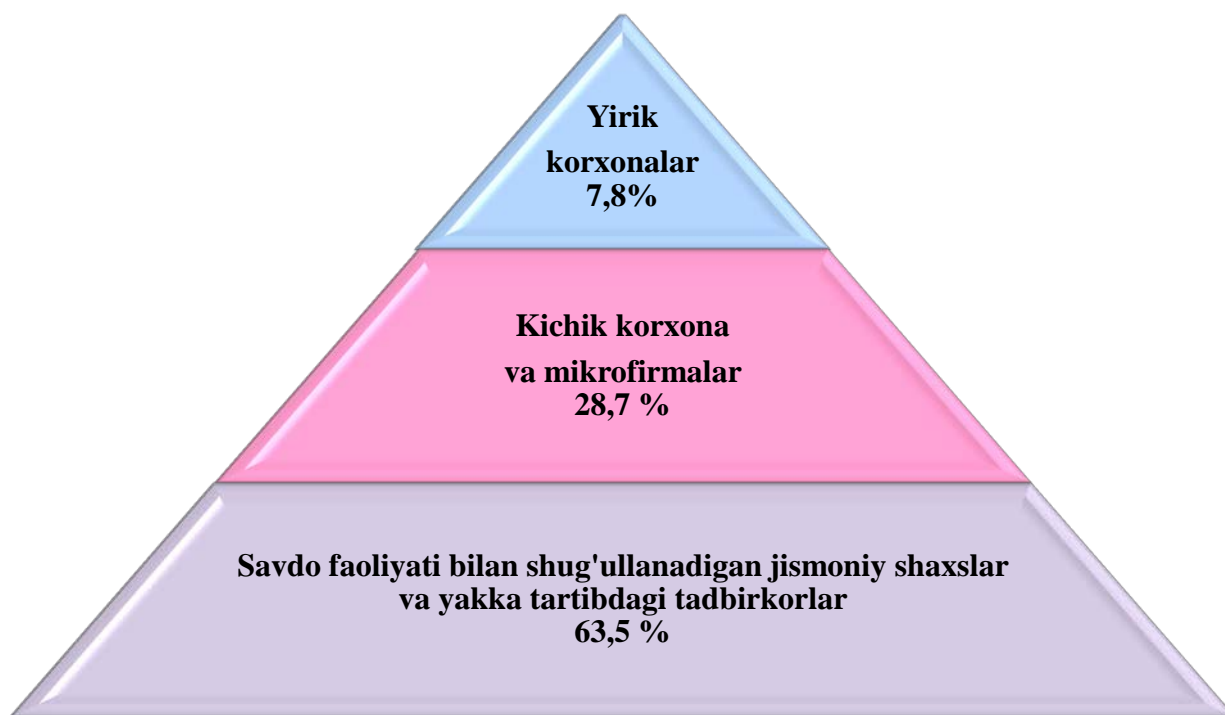
2023 yil yanvar–sentabr oylarida chakana savdo tovar aylanmasi 11 399,2 mlrd. soʻmni yoki 2022 yilning shu davriga nisbatan 104,7 foizni tashkil qildi.

Yirik korxonalarining chakana savdo tovar aylanmasi 26,6 foizga koʻpayib, 884,1 mlrd. soʻmni va umumiy chakana savdo tovar aylanmasidagi ulushi 7,8 foizni tashkil qildi.

Kichik korxonalar va mikrofirmalarning tovar aylanmasi 2,0 foizga oʻsib, 3 266,6 mlrd. soʻmga etdi, umumiy chakana savdo tovar aylanmasidagi ulushi esa 28,7 foizni tashkil qildi.

Umumiy tovar aylanmasi hajmining 7 248,5 mlrd. soʻm yakka tartibdagi tadbirkorlar va jismoniy shaxslarning hisobiga toʻgʻri keldi 2022 yilning shu davriga nisbatan 3,8 foizga oshgan. Ushbu sektorning jami chakana savdo tovar aylanmasi hajmidagi ulushi 63,5 foizga teng boʻldi.

Chakana savdo tovar aylanmasi tarkibi
(2023 yil yanvar–sentabr)

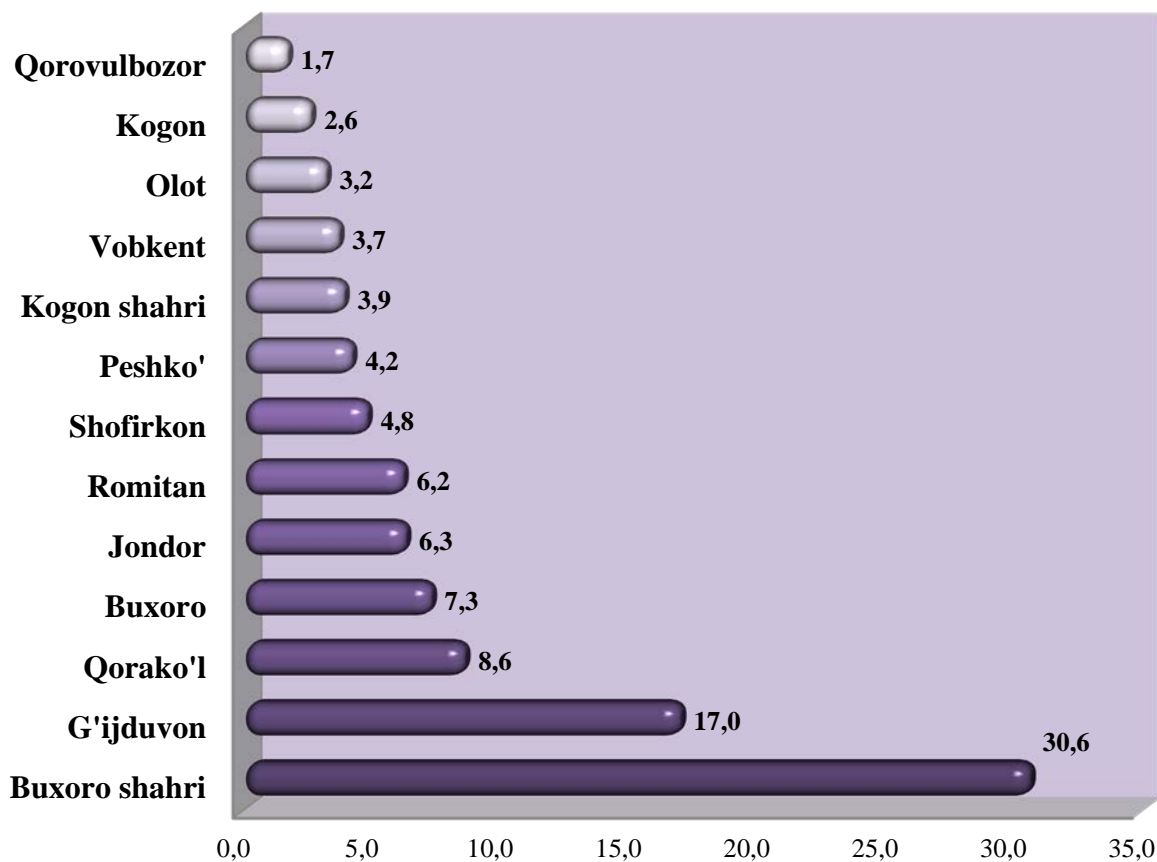

Chakana savdo - tovarlarni yetkazib berishda ishlab chiqaruvchilardan iste'molchilarga bo'lgan tovar harakati jarayonidagi xo'jalik aloqalarining so'nggi zanjiri bo'lib hisoblanadi. Chakana savdoda moddiy resurslar muomala jarayonidan jamoa, yakka xoldagi, shaxsiy iste'mol sohasiga o'tadi, ya'ni iste'molchilarning mulki bo'lib qoladi. Bu jarayon oldi-sotdi orqali amalga oshiriladi, chunki iste'molchilar o'zlariga zarur tovarlarni o'zlarining pul daraomadlariga almashishadi. Bunda ishlab chiqarish va muomala jarayonining yangi sikli uchun yangi imkoniyatlar mavjud bo'ladi, chunki ushbu xolatda tovarlar pulga avlanadi.

Chakana savdo tovar aylanmasi umumiy hajmida eng katta ulush Buxoro shahri 30,6 foizni, G'ijduvon tumani 17,0 foizni, Qorako'l tumani 8,6 foizni, Buxoro tumani 7,3 foizni va Jondor tumani 6,3 foizni tashkil etgan bo'lsa, Olot tumani 3,2 foizni, Kogon tumani 2,6 foizni va Qorovulbozor tumani 1,7 foiz ulush bilan eng past ko'rsatkichni qayd etdi.

Hududlarning jami chakana tovar aylanmasidagi ulushi

2023 yil yanvar-sentabr, foiz hisobida

2023 yil yanvar-sentabr oylarida yirik korxonalarining chakana savdo tovar aylanmasi 26,6 foizga ko‘paydi. O‘z navbatida Buxoro shahri (147,6 foizni) va G‘ijduvon (146,2 foizni) tumanlarida eng yuqori o‘shish sur‘atlari qayd etildi. Jondor (86,1 foiz) va Vobkent (88,1 foiz) tumanlarida past o‘shish sur‘atlari kuzatildi.

Ovqatlanish tashkilotlarining chakana tovar aylanmasi hajmi 452,5 mlrd. so‘mni tashkil etdi va 4,0 foizga oshdi. Chakana savdo tovar aylanmasining umumiy hajmida ovqatlanish korxonalarining ulushi 4,0 foizni tashkil etdi. Umumiy ovqatlanish tashkilotlari savdo aylanmasi umumiy hajmida eng katta ulush Buxoro shahri hisobiga to‘g‘ri keldi va 56,9 foizni tashkil etdi, Romitan tumani 9,2 foizni, G‘ijduvon tumani 8,5 foiz tashkil etgan bo‘lsa, Qorovulbozor tumanida 1,1 foizi va Shofirkon tumanida 1,6 foizi eng past ulush ko‘rsatkichni qayd etdi.

Chakana tovar aylanmasi hududlar kesimida
(avto savdosiz)

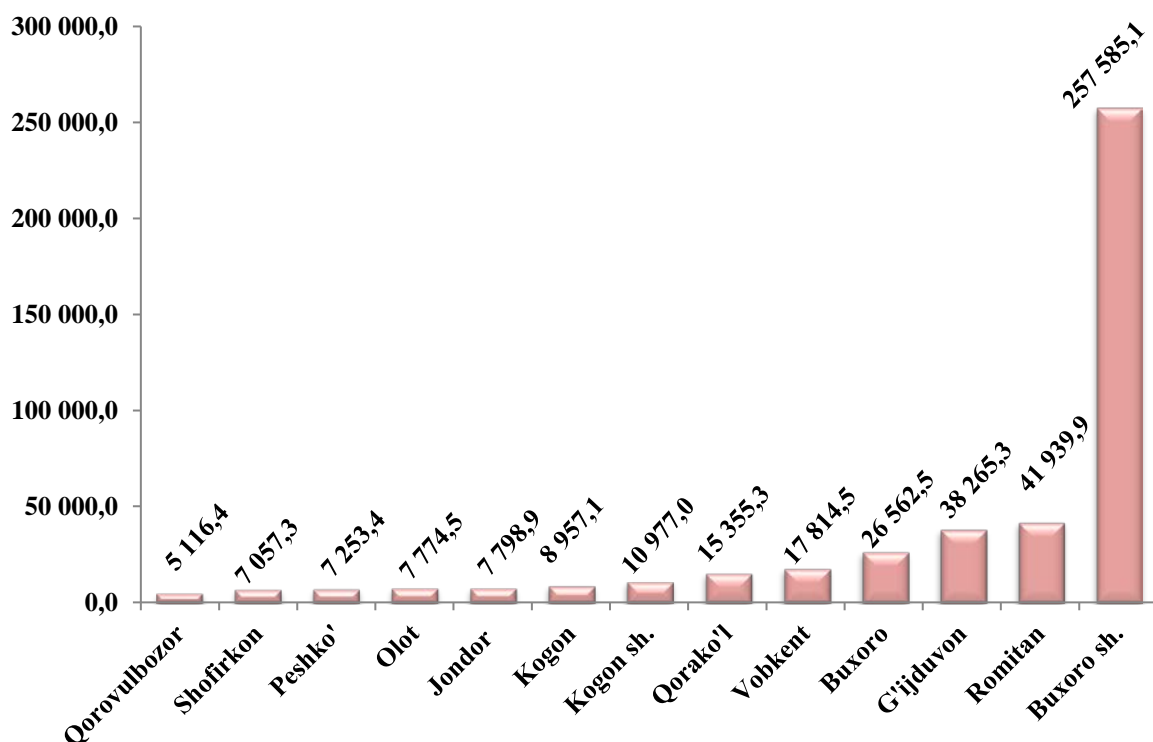
	<i>Jami</i>		<i>Aholi jon boshiga</i>	
	<i>mlrd. so‘m</i>	<i>2022 yil yanvar-sentabrga nisbatan, foizda</i>	<i>ming so‘m</i>	<i>2022 yil yanvar-sentabrga nisbatan, foizda</i>
Viloyat bo‘yicha	11 399,2	104,7	5 636,7	103,0
Buxoro sh.	3 493,7	105,1	12 005,7	103,1
Kogon sh.	441,6	103,3	6 889,8	101,3
<i>tumanlar</i>				
Buxoro	833,2	101,7	4 731,2	100,0
Vobkent	417,0	102,4	2 839,0	100,7
Jondor	715,8	103,8	3 902,9	102,0
Kogon	291,4	106,1	3 498,5	103,9
Olot	366,6	114,2	3 545,8	112,5
Peshko‘	481	101,8	3 708,3	100,1
Romitan	703,6	103,1	4 693,6	101,2
Shofirkon	548,2	101,5	2 961,9	100,1

*Buxoro viloyatining
ijtimoiy-iqtisodiy holati*

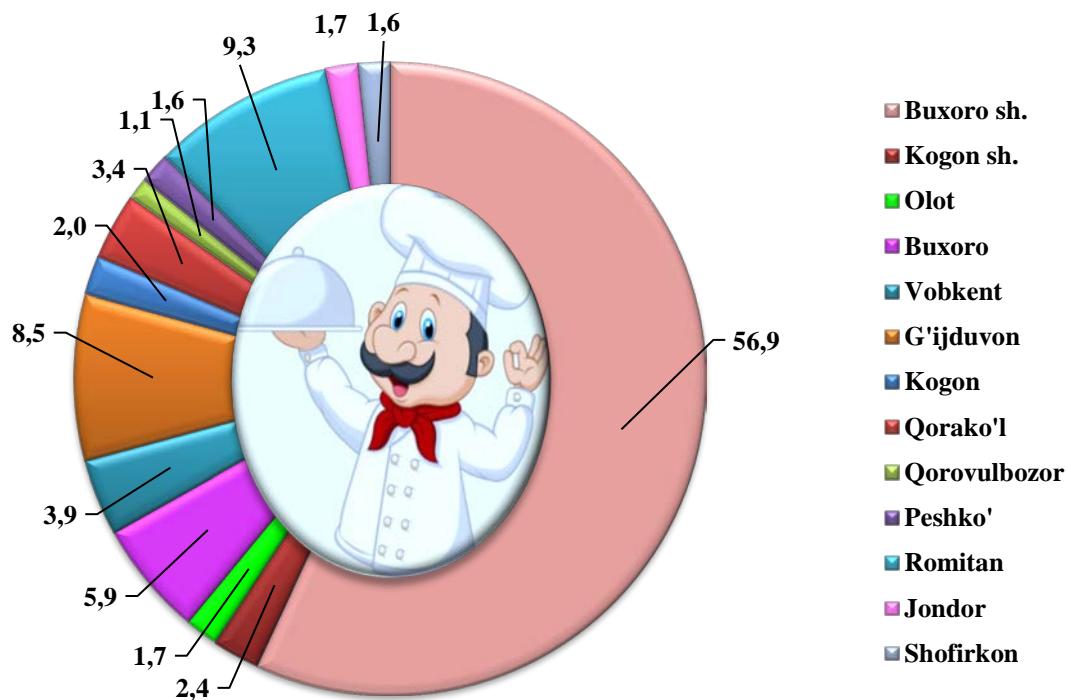
	<i>Jami</i>		<i>Aholi jon boshiga</i>	
	<i>mlrd. so‘m</i>	<i>2022 yil yanvar-sentabrga nisbatan, foizda</i>	<i>ming so‘m</i>	<i>2022 yil yanvar-sentabrga nisbatan, foizda</i>
Qorako‘l	975,3	111,1	5 720,1	109,6
Qorovulbozor	195,3	102,9	9 915,6	100,3
G‘ijduvon	1 936,4	104,4	6 066,5	102,6

Chakana savdo tovar aylanmasi (avto savdosiz) aholi jon boshiga 3,0 foizga ko‘payib, 5 636,7 ming so‘mni tashkil etdi (2022 yil yanvar-sentabr oylarida 4 948,6 ming so‘mni tashkil qilgan edi). O‘rtacha jon boshiga tovar aylanmasining eng yuqori ko‘rsatkichlarni Buxoro shahri (12 005,7 ming so‘m), Qorovulbozor tumani (9 915,6 ming so‘m) va Kogon shahri (6 889,8 ming so‘m), eng past ko‘rsatkichlarni esa Kogon tumanida (3 498,5 ming so‘m), Vobkent tumanida (2 839,0 ming so‘m) va Shofirkon tumanida (2 961,9 ming so‘m) qayd etdi.

Umumiy ovqatlanish tovar aylanmasi, (mln.so‘mda)

Hududlarning umumiy ovqatlanishdagi ulushi, foizda

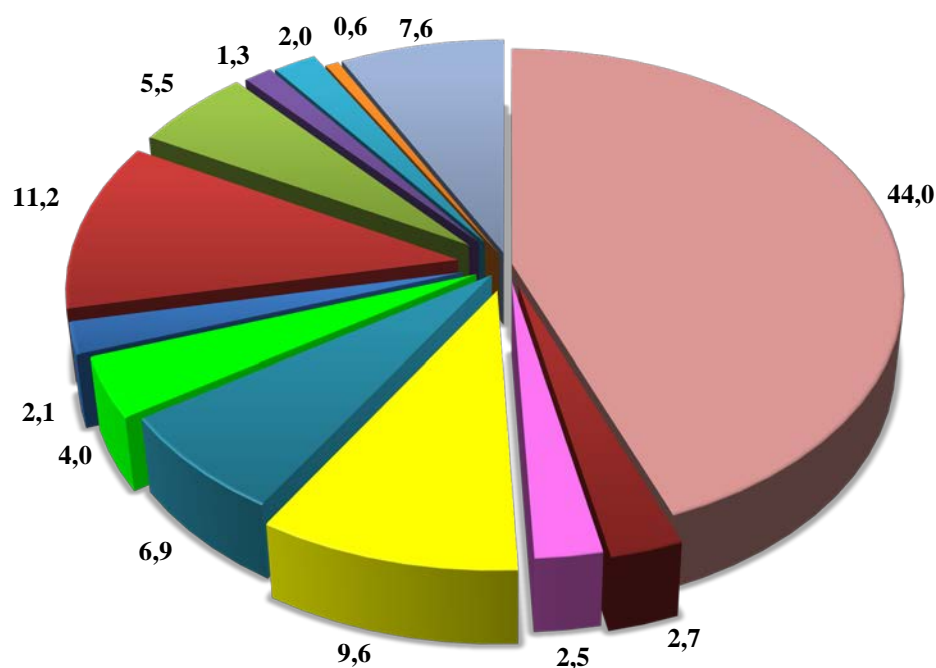
Ovqatlanish tashkilotlari tovar aylanmasi aholi jon boshiga 273,2 ming so‘mni tashkil etdi. O‘rtacha jon boshiga tovar aylanmasining eng yuqori ko‘rsatkichlari Buxoro shahri (885,2 ming so‘m) va Qorovulbozor tumani (259,7 ming so‘m) kuzatildi.

2023 yil yanvar–sentabr oylarida ulgurji savdo tovar aylanmasi 9 980,1 mlrd. so‘mni yoki 2022 yilning shu davriga nisbatan 106,4 foizni tashkil qildi.

Umumiy ulgurji savdo tovar aylanmasida yirik korxonalarining ulgurji savdo tovar aylanmasi 90,6 foizni tashkil qildi, hajmi 2 947,3 mlrd. so‘mni tashkil etganini ko‘rish mumkin.

Xususan, ulgurji savdo tovar aylanmasi hajimda katta ulushga ega bo‘lgan Buxoro shahri (44,0 foiz), Peshko‘ tumani (11,2 foiz), Vobkent tumanida (9,6 foiz) tashkil etgan bo‘lsa, Qorovulbozor tumani (0,6 foiz), Shofirkon tumanida (1,3 foiz) va Qorako‘l tumani (2,0 foiz) ulush bilan eng past ko‘rsatkichni qayd etdi.

**Buxoro viloyati hududlarining ulgurji savdo tovar
aylanmasidagi ulushi, foizda**

■ Buxoro sh.	■ Kogon sh.	■ Buxoro	■ Vobkent
■ Jondor	■ Kogon	■ Olota	■ Peshko'
■ Romitan	■ Shofirkon	■ Qorako'l	■ Qorovulbozor
■ G'ijduvon			

Kichik korxonalar va mikrofirmalarning ulgurji savdo tovar aylanmasi 14,8 foizga oshib, 7 032,8 mlrd. so'mga va umumiy ulgurji savdo tovar aylanmasidagi ulushi esa 70,5 foizni tashkil qildi.

Ulgurji savdo tovar aylanmasi hududlar kesimida

	<i>mlrd. so'm</i>	<i>Jamiga nisbatan, foizda</i>	<i>2022 yil yanvar-sentabrga nisbatan, foizda</i>
Viloyat bo'yicha	9 980,1	100,0	106,4
Buxoro sh.	4 392,9	44,0	149,6
Kogon sh.	264,6	2,7	99,7

*Buxoro viloyatining
ijtimoiy-iqtisodiy holati*

	<i>mlrd. so‘m</i>	<i>Jamiga nisbatan, foizda</i>	<i>2022 yil yanvar-sentabrga nisbatan, foizda</i>
Olot	212,7	2,1	9,1 m.
Buxoro	246,1	2,5	85,2
Vobkent	955,4	9,6	67,8
G‘ijduvon	751,0	7,6	65,2
Kogon	405,1	4,0	64,3
Qorako‘l	196,2	2,0	166,5
Qorovulbozor	59,6	0,6	101,1
Peshko‘	1 115,8	11,2	150,2
Romitan	555,2	5,5	98,8
Jondor	693,0	6,9	92,1
Shofirkon	132,5	1,3	30,0

Statistik ko'rsatkichlarga izohlar

Chakana savdo – savdo sohasida yakuniy iste'mol uchun aholiga tovarlarni donalab yoki ko'p bo'lmagan miqdorlarda naqd pulga sotishni nazarda tutuvchi faoliyat, ya'ni tovarlarni foydalanish sohasidan shaxsiy yoki umumiy iste'mol sohasiga o'tgan vaqtdagi harakatining yakuniy bosqichini ifodalaydi.

Chakana tovar aylanmasi – tovarlarni sotish tarmoqlaridan qat'i nazar, aholiga iste'mol tovarlarini naqd hisob-kitob asosida yoki plastik kartochoyklari, kredit kartochoyklari, banklarning hisob cheklari orqali (bu ham naqd hisob-kitob asosida sotish kabi hisobga olinadi) sotilgan qiymati.

Umumiy ovqatlanish – yuridik shaxslar tomonidan pazandachilik mahsulotlarini tayyorlashga, sotishga va iste'molini tashkil qilishga ixtisoslashtirilgan faoliyatni amalga oshirish.

Umumovqatlanish aylanmasi – joyida aholiga iste'mol uchun, shuningdek, turli kontingentdagi aholini ovqatlanishini tashkil qilish uchun tashkilot va yakka tadbirkorlarga o'zi ishlab chiqargan kulinariya mahsulotlarini (taom, kulinariya mahsulotlari va yarimfabrikatlar), shuningdek, kulinariya ishlovisiz sotib olingan tovarlarni (unli, qandolatli va non mahsulotlari) sotishdan tushgan tushumni ifodalaydi.

Tovar zaxiralari – chakana savdo korxonalarini balansida turgan va kelgusida sotish uchun mo'ljallangan tovarlar qoldig'i.

Tovar aylanmasining tovar tuzilmasi – umumiy savdoda nisbiy ko'rsatkich – jamiga nisbatan foiz hisobidagi solishtirma og'irlik (ulush) yordamida aks etadigan, umumiy tovar aylanmasi hajmidagi alohida tovar va tovar guruhlari o'rtasidagi nisbat, ya'ni tovar aylanmasi tarkibi.

Ulgurji savdo – tijorat maqsadlarida yoki o'zining ishlab chiqarish-xo'jalik ehtiyojlariga foydalanish uchun, xarid qilingan tovarlarni naqd pulsiz hisob-kitoblar shakli bo'yicha sotish.

Iste'mol tovarlari – yakuniy iste'molga (oilaviy yoki shaxsiy) qaratilgan, bevosita inson ehtiyojini qondiradigan tovarlar va xizmatlar.

Texnik-ishlab chiqarishga mo'ljallangan mahsulotlar – ishlab chiqarish iste'moli uchun mo'ljallangan mahsulot: xomashyo, materiallar, yoqilg'i, butlovchi instrumentlar, mashinalar, ehtiyot qismlar, yarimfabrikatlar va boshqalarni o'z ichiga oladi.

Ulgurji savdo tovar aylanmasi – tuzilgan shartnomalar bo'yicha tijorat maqsadlarida (kelajakda qayta ishlash yoki sotish) yoki o'zining ishlab chiqarish ehtiyojlari uchun naqd pulsiz hisob-kitob shaklida tovarlar sotishdan tushumni ifodalaydi.